

1

2) Bileşik Kıyaslar

İki ya da daha fazla basit kıyasın birleşmesinden oluşan kıyaslara **bileşik kıyas** denir.

Bileşik kıyaslarla öncül sayısı da ikiden fazladır.

Bileşik kıyaslar zincirleme kıyas, sorit, karma kıyas olmak üzere üçe ayrılır.

2

a) Zincirleme Kıyas: Bir kıyasın sonuç önermesi ikinci kıyasa

Öncül olacak biçimde kıyasların birleşmesinden zincirleme kıyas oluşur.

Her akıcı sıvıdır.
Her sıvı cisimdir.
Her akıcı cisimdir → sonuç } 1. kıyas
Her akıcı cisimdir → öncül
Her cisim uzayda yer kaplayandır.
Her akıcı uzayda yer kaplayandır → sonuç } 2. kıyas
Her akıcı uzayda yer kaplayandır → öncül
Her uzayda yer kaplayanın ağırlığı vardır.
O halde: her akıcının ağırlığı vardır. } 3. öncül

ileriye giden zincirleme kıyasa örnektir ayrıca

3

İleriye giden zincirleme kıyas:

Önce gelen kıyasın sonucu sonra gelen kıyasın büyük önermesini oluşturursa ileriye giden zincirleme kıyas oluşur.

Önce gelen kıyasın sonucu sonra gelen kıyasın küçük önermesi olursa **geriye giden kıyas olur.**

4

Geriyeye giden zincirleme kıyas örneği;

Bu ırmak gürültü yapıyor.

Gürültü yapan hareket ediyor demektir.

Bu ırmak hareket ediyor.

Bu ırmak hareket ediyor.

Hareket eden donmamıştır.

Bu ırmak donmamıştır.

Bu ırmak donmamıştır.

Donmamış olan beni taşıyamaz.

Bu ırmak beni taşıyamaz.

5

b) Sorit (Yığın)

Bir zincirleme kıyasta yinelenen önermeler çıkarılırsa sorit oluşur.

Sorit kısaltılmış kıyastır.

ileriye giden zincirleme kıyastan oluşturulan sorit.

Her akıcı sıvıdır.
Her sıvı cisimdir.
Her cisim uzayda yer kaplayandır.
Her uzayda yer kaplayanın ağırlığı vardır.
O halde her akıcının ağırlığı vardır.

6

Geriyeye giden zincirleme kıyastan oluşturulan sorit

Bu ırmak gürültü yapıyor

Gürültü yapan hareket ediyor demektir.

Hareket eden donmamıştır.

Donmamış olan beni taşıyamaz

Bu ırmak beni taşıyamaz

1

C) Karma Kıyas (Hulfi)

Bir kesin kıyas ile bir seçmeli kıyasın birleşmesinden oluşturulmuş kıyaslara denir. Bu kıyas, bir yargının imkansız olduğunu göstererek kanıtlanma yaparken kullanılır. İspatlanmak istenen yargının karşıt halinin imkansız olduğu gösterilerek ispat edilmek istenenin doğru olduğuna karar verilir.

2

Örneğin: "Bir şey, kendisini varken yok edemez."

Yargısını ispat etmek için şöyle bir yol izlenir.

1. Kıyas

Eğer "Bir şey kendisini varken yok edemez." yargısı yanlışsa, bir şeyin kendisini varken yok ettiği doğrudur.

Eğer bir şey kendisini varken yok etse, daha önce varken yok olması gerekir.

O hâlde, kanıtlamak istediğimiz yargı doğru değilse, bir şey varken yok olması gerekir.

Bu örnek kesin kıyastan oluşturulmuştur.

3

2. Kıyas

Kanıtlamak istediğimiz yargı doğru değilse, bir şey varken yok olması gerekir.

Bir şeyin varken yok olması imkansızdır.

O halde bir şey, kendini varken yok edemez.

(Bu örnek seçmeli kıyastan oluşturulmuştur.)

4

5

6